

శ్రీ రస్తు.

శ్రీవిఘ్నరాజాయనమః.

ప్రియం వదాచరిత్రము

ఇయ్యది

అనకాపల్లి నివాసుండునగు

శ్రీమద్భారద్వాజనగోత్రోద్భవకేశవరామపుత్రుండగు

బి. బాలాజీదాసునిచేరచియింపఁబడి

వీతద్వంద్వకర్తవలన స్వాతంత్ర్యంబు వడసిన

రాజమహేంద్రపురంబయిలగు

కాళహస్తి వీరయ్యగారి పుత్రుండగు

తమ్మారావుగారిచే

ప్రచురింపఁబడియె.

వీడఁకూర్పు ప్రతిబలు 1.00

రాజమహేంద్రవరము.

శ్రీవిద్యానిలయము ప్రాక్షరశాలలో ముద్రింపఁబడియె.

రెట్టు]

[దీనివెల కలగలు.

చదువరులారా!

ఇందుల తప్పుల నొప్పులుగా జేసికొని యపయోగించి
కొనుడు.

చంపకమాలిక.

ధరవర రాణ్యహేంద్ర పురధాముడు శ్రీశివగోత్రపావనుం
డురుతర కాశవాస్తీ నుల్లోద్భవుడై యల వీరయాఖ్య నుం
డర నుకుమార నూనుడు సదా శివభక్తుడు తమ్మరావు సా
దరమున నచ్చువేసి విదితంబుగ నమ్మదనందు గోర బం
ధురత పత్నివతా మహిమతో విలసిల్లెడు శ్రీప్రియంవదా
చరితము గానరూపమాన చక్కని నూతన వర్ణవట్టతో
పరమ ముదంబెనంగ ధృతబాలశశాంకున కంకితంబుగా
సరసుల మానసంబులకు సంతనమొప్ప రచించి యచ్చిశిన్.

జి. జిలాజీదాస్

Anakapally.

శ్రీ

ప్రియంవదా చరిత్రము

శా. శ్రీమద్విష్ణుకు శేశయ ననభవ శ్రీభారతీ పార్వతీ
సోమార్కద్విరదాన్య దేవసింధు న్ జోరున్మయూరు బదా
భీమ న్యా వి భాస్కరాడకపుల శ్చేమింతి నశాంతము
చూభమిన శ్చోక్తివృద్ధిబొంగటకు సంభోజారితా రార్కమై.

గురుప్రార్థన.

క. తగనా. ప్రభాషంగరపిన, తగవరి పొట్నూరుకులనుధావార్ధివిధ
డకు వెకటసామి మదీయగురునిమదిలోదలంతు ననవర సంగమి

కవివంశావళి.

నీ. ఫలనన్యృద్ధినద్వ్యాపారములచేతమనులకొప్పల్లిగ్రామనిలయు
గురుభరద్వాజసగోశ్రావపావనప్రభుడు లక్ష్మణదాన పాత్రకు
రహిమీర కేశవరామాఖ్యునకుకన్నమాంబకు నేద్విశీయాత్మజు
విశ్రుతగానప్రసాదం బాలాప్రసాదుగారికి నేనహోదకుండ

గీ. శ్రేణజాహృదయాబ్జభాస్కరకటాక్ష

వీక్షణాలబ్ధగాన విత్వయుతుండ

శ్రీరమేశ కథాబోధనారతుండ

నరయ బాలాజిదాననామా కితుండ.

సభావందనము.

హిందూస్తాని భయిరవి ఆదిత్యాళం

సభాసదులారకకు సంతసంబున దలెప్పద ||సభా||

శుభంబుగనువినుడి శ్రీప్రియంవదాశుభచరిత్రముహతదురిత

రసభరితము॥న॥ పిల్లలపల్కులు లులువినితము॥ యుల్లమందుసంతసిల్లి
నగతిమీ॥ పిల్లడ నానుడువులలోపలకడు॥ బాలులునుండును బాలుగ
వాటిని॥ తుల్లింనియు నొప్పలగొనిమది నంతోపింపుడు॥ భావింపు
డు॥ దీవింపుడు ॥సభా॥

వ॥ మఱియు నీశ్వరునిచే సృజింపబడిన యీభూలోకమునం
గల సమస్తజీవగానులలో ॥

క. చూసవజన్మప్రశస్త్యై, నెగడె ప్రపంచధర్మ మరసి యీశ్వర
ధ్యానమొనర్చునిర్మల, మానసములు వెలయు కతనమాహితలారా

హిందూస్తానీకాపి ఆదితాళము.

౧. దేవునిస్మరియించండి, మో॥ దావనామనినమ్మండి

భక్తావనాసక్తుడండి కడు॥ బావనుడతడునుమండి॥

౨. తనువుశాశ్వతంబండి, యీ॥ ధనరానులుకల్లండి, సతి

తనయులు వెలరారండి, భువి॥ ధర్మమేజయంబండి॥

౩. త్రికరణశుద్ధిగనండి తా॥ కింకరునెరిగి మనండి, పా

తకములలోదోలండి, జ॥ సక్రతార్థంబిదినుండి ॥మ॥జే॥

౪. బాలాజీదాసునిదండి, గా॥ నేలినట్టిఘనచండి, కా

లాలునిస్మరియించండి, తడ॥ వేలను మనవివినండి, రండి॥

వ. మొదట నిర్మలహృదయంబుగలుగుటకొఱకు యత్నించ
వలయు. నిర్మలత్వంబు గలుగుటకై.

గీ. సాధుసంగంబు సకలార్థసాధకంబు॥

వ. అక్షులొక్కొక్క కలదుకాన సజ్జనగోష్ఠి యేకభక్తికి మూల
ముగనుక,

కాంభోజి వీకతాళము.

పరమేశునికృపగనుగొన, పాటుపడుడి నరులారా ॥ప॥

౨ సురతములుభువిని నిరతములుగావు

దురితములునోలు! చరితములువినుచు || ౬ ||

3 స్థిరులై, గురుచరణశేనాచతురులై, పసాదితమంజో
చ్చులై, జనితానందరసమధుకరులై, పట్నత్రుమెడలకు
నురులై, పచేద్రయపంకజాకరులై, మాయాతిమిరదివా
కరులై, సంసారజుడదళాకరులై, కుమతిపవందర్శికరులై
దీనమచుజక్షేమకరులై, పాపగజవిశతికేనరులై
పాలిబాలాజికింకరులై, భువిసేగులై పుట్టి దొరలై || ౬౮ ||

వ- ఇటుల దేవునిగూర్చి పాటుపడక నశాశ్వితంబగు యిహ
సౌఖ్యంబు స్థిరము మోహంధకారమున పామరులై.

సీసార్థము.

యగుకులకాంభోజి ఆటతాళము.

సంసారమను నాన్దునందులోపలజిక్కి ఘనమోహమనునట్టి
గంతవలన మూర్ఖంబుదెలియక మనలకయ్యును కాలమనెడిముని
వోలపోటువలన దిరుగుబలీవర్దముభంగిని చరియించుచున్నాము జడు
లమగుచు! నట్టియజ్ఞానంబుఁ బుట్టెయ్యక నిత్యపదవి నొసగుగాన
సదయులగుచు వాసిమీరంగమనమున,

దాసపోషకున్వేషుడి, వెంట, కానై సరాదునుడి ఆనలోపల
జిక్కి యతివలవలఁజొక్కి! వాసిమీరగయముని, పాశములోదక్కి||

గాసినొందగనేల కాలుని, మోసమునకిదివేళపాపరాసులడఁ
గుగాన నామాటవినుడి పూటచనకెచ్చోట బాలాజీ || దాసపో ||

వ. ఇట్లుచేయక దారానుతోడర పోషణార్థమై విశేషదుష్కార
త్యము లొనర్చెడువారికి.

కాంభోజిరాగము ఆదితాళము.

పరమపదవిడిక్కున, యశముదక్కున గ్రహింపక || పర ||

౨ ధరణిలోన బాలాజీవరదుని న్మరింపక, పేదకనకరింపక || పర ||

౩ పలలమదిని కల్లు సారా విస్కీ వైనుబ్రాందులందాగి ధనము
గలదంచువిట్టవీగి, సరసులమనకడుజురేగి, వెల వెలుదులయిండ్లకు నేగి,
మోహజలనిధిదొప్పదోగి, ప్రభువులదరి కొండెమువాగి, మాయలు
జేసి డబ్బలాగినది రికి || పర ||

౪ క్షోణి న్యాయముదీర్చెడి యద్యోగులమన కోటులువేసి,
యజమానిశాసనమురోసి, యభి మానములావలనోసి బకధ్యాన
శతంబులు జేసి, కొరగాలంచములు మేసి, వినరానిసాక్ష్యములు
గూసి కడుదీనులకొంపలు దీసివారికి || పరమ ||

వ. కావున నిట్టి మాయలు జేయక న్యాయాజ్ఞితవిత్తంబుచే
క్షుద్బాధలదీర్చుకొని బుధజనసేవ యొనర్చి జేవుని గొనియాడిన
శాశ్వతానందంబొనంగును. ఈశ్వరపాదారవింద ధ్యానానురక్తులగు
వరుచిప్రియంవదలను వధూవరులు కట్టిపెనులుబొంది శంకరానుగ్ర
హంబున విపదబ్ధిగడచి శాశ్వతానందమున్ గొనిరి. వారల పవిత్ర
చరిత్రము నీకింద చక్కగ వక్కాణించెద.

౫ థా పౌరంభము.

తొ. పరమపవిత్రుండగు గౌతమతాపస వరుచేతనుముందు

ధరకరుదొంచిన పావనియగు గోదావరితీరమునందు,

వ. తత్తీరంబునం దొకపురంబు గలదెట్టిదన,

నీ. ఏత్తట్టజూచిన ధాతతోనమమైన ప్రతిభగలిగిన పండితచయంబు

ఏవంకజూచిన దేవగురునిమించు ప్రవిమలంబైన సత్కవిజనంబు

ప్రియంవదా చరిత్ర.

ఎచ్చటజూచిన నెనజుకన్నత్యాముసేయు మానవనమదయంబు
ఏదిశజూచిన నెలమితోబతులకు రాగంబునొనగెడు స్త్రీగణంబు

గీ. నఖిలవిద్యార్థులకును సౌఖ్యప్రదంబు
ఆంధ్రగీర్వాణభాషల కాన్పదంబు
బరగ రాజనరేంద్రుని బట్టణంబు
త్రదివ నుఖదంబు రాజమందిరిపురంబు.

తొ. ఆనగరంబున మృత్యుంజయుడను నవనీసురవర్మండు
మానుగశంభుని పాదపూజనము మరునక వసియించు
కామాక్షియనెడు కన్యను పెద్దలుప్రేమను బెండిలిసేయన్
సోమశేఖరుని నత్కృపచేతను సుతత్రయంబునుగనియెన్.

వ. ఇవ్విధంబున కాలంటుగడపి కొంతకాలంబు చనినపిదప.

కా. చాలంగాలము భూసురోత్తముడు సంసారంబునంగల్గు సౌ
ఖ్యాభిబాంది విరాగుడై సుతులకా యర్థంబునర్పించి శ్రీ
కైలాసాధిపు దర్శనంబుకొరకై కాశీపురంజేగుచో
బాళిన్బాసునభార్య నాధుగని తాబలెన్నదించియె.

హరికాంభోజి ఆదితాళము.

చను దెంచుట న్యాయమా యదికాయమా॥చను॥

౨ తనయుల బంధువుల ధనముల ధాన్యముల మనములోపల
నుగోసి వారణాసికి ॥చను॥

౩ యిరవుననుండి భక్తిబరగజేసిచముక్తి దొరకునని యందు
కు పెద్దలందరు ॥చను॥

౪ కనుకసిటులజేయ మనసుగుణరాయ చనడక నన్నుబో
య సద్భాగధేయ ॥చను॥

శ్రీ ఘనముగ బాలాజీదా! సుబ్రహ్మచీనజికదా! ల్పః వరపదభక్తుఁడా విరక్తుఁడా || చను ||

వ. ఇటుఁబల్కిన భార్యంగని,

భయరవిరాగం ఆటతాళం.

భావనద్దుఁడాను, ముఖభాసనిర్జ్ఞానోమ! యీ పాపరచిత్ర మానునా, పల్కులను చెవినాను. విరాధరణిగలసౌఖ్యంబు! మది, దలఁపవచ్చనిభంబు || బంధుపుత్రమిత్రకళత్రలు! భుని, పురుషులకుకడు శత్రువు! రక్తపూరితకాయంబులు! కడు, బుద్ధురపాక్షింబులు! దేహములుల్లని యెంచకదైవమును మదిదలంపక! సం, సారవార్ధిని మునింగి! య, పారముదమునజెలంగి! సుం, దగులమానులజిక్కి || స్మర, భావసుఖమునజొక్కి! యీ, పణత్రయములమంచి! భూపణంబులుగానెంచి! యభిమానముల్దినాడిదు, గాత్రకాసంగతిగూడి! త, బిబ్బిమాటలదార్చి! సి, బిబ్బరంబుగగూర్చి! మరి, నంత నుందురయంబు! జ, యంతకుని రయంబున! బడి, పాధానుగడు బొది! పా, పాత్ములై మదిగుండి! పిదప, స్థరనేబుట్టుచునుందుగు! మరి, మరని గిట్టుచునుందురు! యో, పా యీపాటిదాసికి! నిటు, జాలిబొందగనేటికి! బా, లాజీదాసుబ్రహ్మచీన! నిట, లాక్షుంగొని యాడినకై! పల్కమిచ్చుచుగవున నాని, బాడుచుసీనిరవున నివసించి యుండును సదా! కా, శికినోబ్బయివచ్చెద ||

వ. అని మృత్యుంజయుండు బలుక కామాక్షి భావంగని,

భరణంగప్రియ—ఆడితాళము.

కా. నేనువచ్చెదనుస్వామి మీతో || నేను ||

మానుగనటుపలికితినని కోపము! మాను! డీమేలు! మీదేను || నేను ||

మృ. ఈతావుననుండు చాననీ || వీవా ||

ఈతలమువిడచి నీకునసుఖము! శాత్రుదరి! చేత! మోదముతో!

కా. ఈలాగుననుటపీలాపనుబుధజాలా నుగురశీలా యకనుగాకె
లాతీతఁ బేల || నేను ||

శ మ్మ. చూడఁ బాలాజీనేలేవాడు భుజగభూషణుడు బూచుల రే
డు జితమారుడు వానిఁబాడు || చీతా ||

వ. ఇట్లు మృత్యుంజయుఁడు పలుకగ కామాక్షి భర్తృగసి,

తొ. కోరికలందీరెడు ప్రియఁబాసిన కోమలికి హాగాదుల్
భారము కీరము వైరము వనంభాసిత వేడుచుసూదుల్

వ. మరియు,

తొ. నినుఁబాసినదిరి నబ్బినసౌఖ్యానీకమువిషతుల్యంబు

నినుఁ గలసిఁ తరి నబ్బినవిచార చయం బమృతనమంబు,

గీ. ఈతెఱంగునఁ దెలుప విధాత్మవంశ

జాతుఁ డాశ్చర్యమునుబొంది సమ్మతింప

నప్తమానగర్భంబుతో నతివమఁని

తోడఁ జనునెడఁ గాశికి వేడ కలర.

వ. ఇట్లు కారడననడుమ బోవుచుండ,

పంచచారము.

ఘనాటవిస్వధూటిచాలఁ గప్తుమొంది డింభకు

స్థనంగవాసి రూపుఁదండికాంచి భార్యతో ననెన్

హనఁబులోనఁ జింతమాని మౌకుక్రింద నుంచెర

మృగంగ వారిజాస్య విస్మయంబుతోడ నిట్లనెన్.

వ. నాథా ఈపసిబిడ్డ నరణ్యమధ్యంబున పడచుటకు నామనం
బెట్లు సమ్మతింతునని కామాక్షి గణితశాస్త్రంబు జూచితి నీబిడ్డడు
మాయొద్దనున్న మనకు పాణహాసి కలుగకమానదు గాన నామాట
ధనుమన వనితారత్నం బాపసిబాలుని విలొకించి,

పునర్నగ-త్రిపుట.

నినుబాసి యటులనుండు॥ నిను॥

౨. తన పుజితమార నాకుమార॥ నిను॥

౩. నరసిజనంభవుండు॥ జూబూనది పంకమును॥ తరణినిసానబట్టిన॥
వరచూర్ణముగలిపి॥ పరగనమృతంబున॥ పదునిడిచేసె॥ గాకున్ననీ॥
తరువులితని తనుకాంతచే॥ సురుచిరముగనుండె॥ గరిమను బాలాజి
నేలి॥ హరుదయచేగలిగి॥ దొడ్డబిడ్డడ॥ నిను॥

ప. ఇట్లుచింతించెడు భార్యంగని మానవతి విచారింపవలదు.. పు
సురున్న నుప్పముక్తొని బ్రతుకవచ్చున యట్లు పాణమున్న నుఖం
బాదవుగాన శశనందక పడుపుమన నావలది మట్టిచెట్టుక్రింద
బిడ్డనుంచ నామృత్యుంజయుండు.

శ్లో॥ యోమేగర్భగతస్యాపి వృత్తికల్పితవాక్ ప్రభుః

వ. అనునీయర్థశ్లోకంబును తాళపత్రంబున వ్రాసి కుమారుని
శిరోభాగంబున నిడి చనియెనంత నర్పణు చిన్నవా కెండతగులు
నప్పుడు పడగనొడ్డుచు చుట్టియుండ మట్టికూకునుని తేనెబి. దువు
లీవిప్రబాలునివదలగవ్వారమునం బడు నున్నంత వధూవరులు కాశీ
నగరంబును సమీపించి గంగానదిగాంచి భార్యతో నిట్లయె.

హిందుస్తానీ భయిర-త్ర్యశ్రలఘువు.

అదిగో చూడుచాన॥ హరిపాదజయబిరాన॥ నది॥

౨. పదున్నిటిలోన॥ బుణ్ణనది మును రీజగాన॥ నది॥

౩. తలవినులతరంగం॥ నది॥ గంగనలిలవిహంగం॥

కృతదివిపరిష్వంగం॥ ము॥ కృహోపాంతరంగం గంగ॥ అది॥

౪. శరధికూర్మరాణి॥ కలి॥ తరతిపరిపువేకి॥

వనసైకతశ్రోణి॥ బాలాజి॥ సురతహస్తవేణి॥ అది॥

వ. ఇట్లుడవికింజని

చ. ఘననిపినంబులో మృగనికాయములగు నునుమాడి తృప్తచే
జుచనికాంచె బద్ధయుతచారు సరో వరమందుజీవనం
బున మూదమంది చె తవటభూజముక్తింద ఘనీంద్రవేష్టడై
తనరగనున్న సూపజితదర్పకు విప్రకుమారులంగనెన్.

వ. చూచి ఘనరూపవిభ్రమంబుకు సంతసించి

శంకరాభరణము తీర్పుట.

౧. బ్రహ్మాదులకు వశమా! కొనియాడగ ||బ్ర||

౨. జిహ్వాగమచేతఁ జుట్టియున్న చిరుతరూపమునుఁగొనియాడగ ||బ్ర||

౩. వః; లతలీతని, తనుకాంక్షని, వరరుచిని బొందెనీతని ||బ్ర||

౪. వాల, యముగబాలా, జిహ్వవలీల, నేలినధృక్ పాలగోపాల ||బ్ర||

వ. ఇట్లు కొని చూడి.

చ. మనుజవిభుండు బాలకుని మక్కువతోఁగొనిపోయి సత్రము

వనమునఁగట్టి శ్లోకమును వ్రాసి ధటాళిని నిల్పి శ్లోక పూ

ర్తిని నెవరేని చేసినను తీరుగఁదోకొని రమ్మనంగ నా

వంజభవాన్వయుండటకువచ్చి గనుంగొని విస్మయంబునన్.

తొ. ఆసత్రంబున భుజించియచ్చటనథఁశ్లోకము న్నటులు

భూసురోత్తముడు వినితక్కినది పూర్తిగవ్రాసినభటులు.

శ్లో. శేషవృత్తివిధానాయనుప్తఃకింసుమృతోధవా.

వ. ఇటులవ్రాసి భటులమృత్యు జయుని ప్రభావను నెదుట నిలుప

నాన్యపతి కారణమేమన మృత్యుంజయు డాతనింగని

బేహగ్ — ఆది.

౧. మా : వపతినా! మనవి దయనువినమా ||మా||

౨. మా నేరము లేనియున్న! మన్నించిరక్షించుమా ||మా||

3. కాంతానమేతుడనై | కాశికీకోవుచుండ | కాంతారమున నుత్తురి
గన్నది యీచిన్నది || మా ||
4. తనయుని మట్టిమూర్తిను దరిసించి ముదముతోను | జయంగిమి
శ్లోకమున | చ్చట వ్రాసి వారణాసి || మా ||
5. బాలాజీనేలినట్టి బాలచంద్రమాలిన్ | వాలాయుగం గల జూచివచ్చితి
నిను మెచ్చితి || మా ||
- మ. అనియారీతిగఁదెల్పు రాజుని యత్యానందచున్నందునై
గలియకాంచన నిర్భవంశజుని హృత్కంఠంబునుప్పొంగఁ
దనయుందోడ్కొని పొమ్మనంగ నతఁడా ధాత్రీశునింగాంబయో
జననాధాగ్రీణినాకు పల్కురుసుతుల్ జన్మిందిగీధాతిలోన్.
- తో. నేవురికృపచే సిరిసాపదలును దివ్యుల గ నకులవు
భూవర నాల్గవవాడీతడు యీపుత్తునిఁ గొనుడిక సెలవు.
2. దయచేయఁడని వేడిన నరపతి ధరణీసుకునకుచాల
నయఁగన ధనమొసఁగిఁ జేలానిచనెనగిరంబున కావేళ
- వ. ఇట్లు బ్రాహ్మణదంపతులు ప్రభావసుకుపుత్రునిఁగివారివలన
సత్కారంబుగొంచిన నాస్యపుడు బాలకునిఁ బుత్రునిగా నెంచి
వరకుచి నునునామంబిడి పెంచుచు కొంత కాలంబు జరిగిన వెనుక,

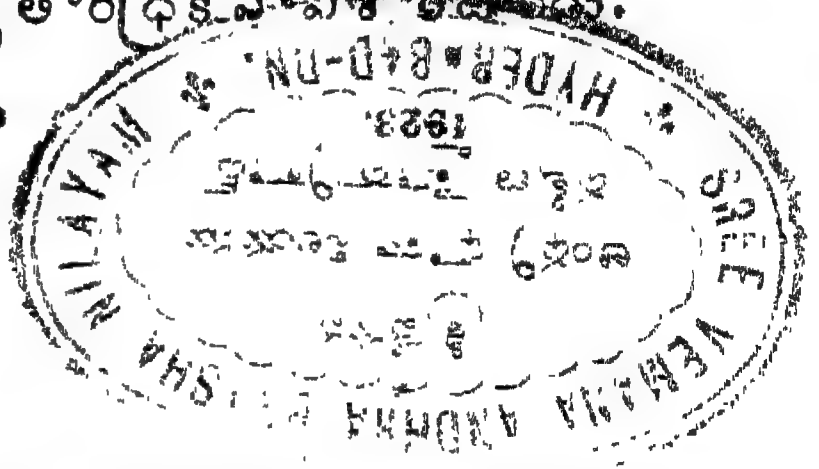
పంచమాశ్వాసము.

ప్రభావసుండువాఁడొల భక్తికోడబెంచియా
నభాళిమెచ్చ రాజ్యమిచ్చి సంతసంబునం జనెన్
శుభంబుగా దపంబుఁజేయ నుందరాంగి వెంటరా
సభంబునందు దేవత లు సంబుగ న్నుతింపగన్.

వ. ఇట్లు రాజ్యం బొసంగి ప్రభావసుండు చరిత వరకుచి రాజ్యంబుఁ
జేయుచు,

సావేరి—ఆతాళము.

౧. ఆడిఁ మూటఁ దప్పడు! అతిధుల మరల రమ్మ తీర్పడు॥
౨. చూడఁదగినవాఁడు, కంధర మొప్పుచుట్టు, వాలుజోడున్ను ఖరుచికి,
చుక్కల కొరయోడు, త్రిశంకుని సుతునకునీడు, సుమంతులం
గూడు వరరుచిలేలరేడు॥ ఆడి॥
౩. బాలాజిమొండు, గా నేలిన ఫాలాక్షుఁ రెండు, పాదములు భక్తి
గొల్పుచుండు, దీనులను బాలింపుచుండు, పాదదువులు నిండు,
పాదాయణఁ జేయునుండు॥ నాడి॥
- సీ. స్మరవైరిభక్తుండు వరగుణయుక్తుండు న శ్రితః ద్వజ్జనావహండు
కరుణాసముద్రుండు కమనీయభద్రుండు ఘనదానః రసితవసధరుండు
పరమహంతుండు సురుచిరగాత్రుండు పురాజపననదర్శకరుండు
నత్యస్వభావుండు నమరప్రభావుండు సంతాండ్రకహవిశాళకుండు.
- గీ. నతులసౌందర్యవిజిత పుష్పాయుధుండు
పాపనంచయ తిమిర ప్రభాకరుండు
నకలభోగ సమీకృత శచినిభుండు
బ్రహ్మసలజుండు వరరుచి పార్థివుండు.
- వ. ఇట్టి పుణ్యులచేత నలరి ధగ్గంబుగ రాజ్యంబేలుచు సభ్యులనాలో
కించి,
- ఉ. నామెదఁబుట్టినట్టి కడునాడెముగల్గిన సందియంబునే
తోయజగంధి తీర్పగలదో కని దానిఁ బరిగ్రహించెదన్
ధీరునిలార నేదిగువఁ దీరుగ వ్రాసిన ప్రశ్నఁ జూడఁడి
నీయభిమాన మెవ్వోది సిక్కముగా లిఖించుకోమలీ.
- ఉ. ఈయదితాళపత్రమున సంపుగవ్రాసి భటాళి నంపుడి
శ్రీయవనాండ్ర చోళఘనసింధు పుళింద మరాట లాట భూ

నాయక సంస్కృత స్థలుల నాడెముతోఁ బ్రకటిండుట్లుగాఁ

జేయవలెక్కుమంత్రి కులశేఖరులార పవేకులొననన్.

వ. ఇవిధంబునవ్రాసి సకలదేశంబులకుఁ బంపఁ గొందరురాచకన్య

కలు నాయభిమానంబు భర్తద స్త్రీ అత్తమామలదని కొందఱు

తల్లిదండ్రులని కొందఱు వ్రాయుదున్న సంతట.

తొ. చోళపురాధీశుని పుత్రి గుణశీల ప్రియంవద చూచెన్

చాలదూరముగ యోచించి తగిన జాబును దాకి వ్రాసెన్.

క. మాయలుగావు సుమా భూ

నాయక సందేహ మేల నయముగఁ గనుకా

త్యాయని సాక్షిగ వ్రాసితి

నాయభిమానంబు నాది నయగుణదీపా.

ఇవిధంబున జవాబువ్రాసి చూదిగువ మీప్రశ్నంబునకుత్తరము

నాకుదోచినరీతి వ్రాసితిఁగాని నావ్రాత మాయభిమానంబునకు

సరిపడినఁ గదా నన్నుఁబరిగ్రహింపఁదలంపుకలుగున నేనిదివరకొక

సమస్యఁ బ్రచురింపియుంటిని దాని నెవ్వరు పూర్తిజేసి డిచ్చెదరో

వారినిం బెండ్లియాడెదనదియెద్ది మన.

సమస్య.

ఉ. నీవ్రతమాచరించెదను నీలుగ నన్నుఁబరిగ్రహింపుమా.

వ. అయిట్లు వ్రాసి యాదిగువ.

ఉ. వ్రాల్చిదగో గనుంగొనుడు వన్నెయు మీరఁగ వ్రాసియుంటినా

వ్రాల్చి సుధారసాలు కవిరాజులకెల్ల మనోహరాలు వ

జ్రాలు సరస్వతీ విమలచారు కుచాగ్రసరాండాలు నా

వ్రాల్చిఁగనంగ మోహనకరాలు సుతింపఁ దరంబెయేరికిన్.

వ. ఇట్లు వ్రాసిపంపిన నాపరరుచికని సంతసించి ప్రియంవదవ్రాసిన

ప్రశ్నంబు కుత్తురువు నొసంగ నియ్యకొని.

ఉ. తీవ్రమతి నవధూతి విను ధీరులు మెచ్చంగఁ గాంచఁప్రసూ
న వజ్రముల్లహించి భవనశకుడైన వహేళు పాదయు
గ్ధవ్రతనిష్ఠఁ గొల్చుచును గట్టిగవ్రాసితి నమ్మ మేకప
త్నీవ్రతమాచరించెదను నీటుగ నన్నఁ బరిగ్రహింపుమా.

వ. అనివ్రాసి యాదిగువ.

ఉ. వ్రాసుగఁగఁజాలు కవిపాలురు నూటపదారువేలు మా
వ్రాలు యశస్కరాలు సురరాజిమణి ప్రకరాలు చంద్రహా
రాలు మనోహరాలు సుకరాలు సుధానికరాలు పుష్ప హా
రాలు ప్రవాళమాక్తికనరాలు వరాలు వరాలనందన్.

వ. ఇవ్విధంబున వరరుచి వ్రాసిపంపిన ప్రియంవదచదివినాకుండగిన
వరుడీతండని తండ్రికెరింగించిన నతండు వల్లెయని యూరకుం
డిన నంత నీప్రియంవద.

చ. వరరుచి వ్రాసిపంపిన జవాబుఁ గనుంగొని మోదమొందుచు
తరుణి కరాటమందున హృదబ్జమునుంచి క్రమంబుగాఁబయిన్
హరుని సమీరనందనుని హోటకపుష్పము నొక్కనర్పము
స్థరిత లిఖింపఁపెఁ దనకాంతున మోలకు దూతికన్వనన్.

వ. అంతదూతిక యిచ్చిన కరాటంబుఁజూచి ప్రియంవద చతురతకు
మిగుల సంతసంబంది చోళదేశాధీశుఁ పుత్రికయగు ప్రియంవదను
వివాహమాడ సిశ్చయించి యామెయొక్కజనకునితో మాట్లా
డుటకై ప్రయాణనన్నాహము జేయుచు వేరొక వటపత్రంబున
సప్తమిలే పష్టివని చాలగనమ్మితి నోతపోదనీ.

వ. అనివ్రాసి ప్రియంవదకిమ్మని దూతిక చేతికివ్వు దానిని దూతిక
వీక్షించి వరరుచినిగాంచి.

ఉ. పాప్తవశంబునన్నడుము పంచమమై నవలీలభూయుగం
బాప్తినిజెంది చ్ఛాదశము నక్షియుగం బనురంగనొప్పి సం

త్వప్తిగఁదాత్మతీయమ వరించి దశధ్వజ బారిగొన్న యా
సప్తమితేన పప్తియనఁజాలును సందియమేల భూవరా.

- తా. సింహము ధనస్సు మీనము విధునము మకరము తుల కన్య.
వ. ఇటుల నాదూతిక చెప్ప దూతికయే యింత వివేకముగా మాట
లాడె, నాప్రియంవద యెంతప్రౌఢయైయుండునని విస్మయంబంది
చోళపురాధీశుని దర్శించి పుత్రిక సిచ్చివివాహంబు జేయుండన
నంతశుభదినంబున నాప్రియంవదనిచ్చి వరరుచికి వివాహంబు
జేయగా కొన్నిదినంబు లచ్చటనుండి నిజనివాసంబున కరుజేర.
చ. వరరుచి భార్యతోడ భటవగఁముతోడనునావకెక్కి స
త్వరగతిగాగమధ్య పది వ్రక్కలగాగనె యావధూవరుల్
చెరియొక తిప్పజేరిరి పితృపవిత్రావహనో మునిగియా
యిరువురునుండ భూమిసురఁ డిన్విధము నిల్పించె నప్పుడుకొ.
చ. దురిపుడైవమెంత నిక దూరమఁ జేసెను మాడలేక బం
భరనిభవేణి నీరరుచుపాణి సుకీలవాణి యోడలో
నరమరలేక ముచ్చటల నాడుచునుంటిమి జామక్రింద నీ
తరిఁ నుంబాసి నే నెటులఁదాల్చును నోగజగామినీమణి.
వ. ఆ యిట్లు శింతించుచు వంశులఁ బ్రవేశింప నంత నీశ్వరుం
డీతని మనస్సు శోధించుటకై టవ్యాప్సరసవలె వచ్చుచున్నంత.

చంపక మాలిక.

వరరుచిర్మృగచేజను వారిజగంధిజూడి చీరినూ
తరుణుఁడుమానినీ యమృతధానముఁ జూపుమటన్నబల్కెనా
దరమునఁ గూర్మయుగ్మమున స్థాయిగనక్రయంగింబునుండునా
శరచరయుగ్మమండరటి స్తంభములుండును వాటిపై నను
ధరయునుమీఁద నంబరవితానము నందొక బావిదాట భా

నురమగు మెట్లసొంత బలనూదనరత్న పథంబు చెంత భూ
ధరయుగముండు నాగిరులదాటి శంఖము దృశ్యమా నుధా
కరుడల శంఖపీఠ నల గాలికతో విసిల్లుచుండు నుం
దరశశివేడఁగా నవ్యతదానముజేయును వేగఁబొమ్ము నిం
దొరలి దప్పితిరునల దొయ్యలిభావము నాప్రియంవదా
వరుడుగోహించి సారతర సాక్షముదాయముతోడ నిట్లనె.

తా. పాదములు, జంఘలు, ఊరపులు, కటి, పడుము, నాభి, వళులు
నూగారు, న్తనములు, కంఠము, ముఖము, ముంగురులు, అధరము.

హింనూస్తాని భయరవి—ఆదితాశమా.

౧. ఏమేమగువ! నీకింత తెగువ॥యే॥

౨. భామామణియిట్టి భావమునుగట్టినే నుమునుబట్టి లించినసంతుష్టి॥

౩. తొగలరాయని దగిలిన గురుజాని వినిభూమిని నరిగిమానని॥

౪. తనవరుడైదేవ! మరి నమ్మిభావ! తనజేయునేవ! మోక్షమునకుఁ
దోవ॥యే॥

౫. దానబాలాజిని! వాసిగఁగన్ముఁజేసినశంభుని! జింతించుపూబోణి॥

౬. కాపునల బరసౌఖ్యదమిది! నీచాడిన నుడువు లీపుడు నీతివిరుద్ధం!
తై వెలయునలగనాతవితోవరితామణి ముబల్కెదోరపుబీతిన్॥

నీ. యోజనగంధి సంయోగంబుఁజేసిన వ్యాసకురుని వెలివేసినారె
పరమదోషమః క గురుభార్యగూడిన సారసారి గేలినల్పిచారె
కన్న పుత్రిక పొందుఁ గావించినట్టిచూ కాంచనోదరుని దూషిం
చినారె.

గౌతమపత్నితోఁగలసిన నుగపత్ని జేజేలు పదలుఁ జేసినారె
యెందరో యన్యభామలఁ బొందలేదె

గాన నటువంటివారికి లేనిప్పు

నీకుఁ గలదని యెంచుట నీతిగాదు
బూటకపుమాట లేల యీపాటి శేచి॥

కమాచి-రూపకము.

౧. రారసాసా యితచలమేచచేసేవేమి॥ రార॥

౨. కూరమరుబానిని వేసాతిని నినుఁగోరితి వేగ॥ రార॥

మనవి వినకేర సామి॥ రార॥

౩. చక్కని యత్తర్నీకుచయ్యనరాసియాకువక్కల్పియవిరిపాన్పు
పయిని జేరి యక్కునఁజేర్చిజాణి యాడుకొనెదబిరాని॥ రార॥

౪. ఇట్లు పలుక.

ఉత్పలాభకము.

పీల్వా-త్రీశ్రలఘువు

ఉ. సారసపత్రేనేత్ర యిటుచక్కఁగ బల్కినజూచియోసభ
నాకుమహానుభావు లలపారలకున్ననకున్నమత్వమా
యీసమికిటవ్విడువు మేకవధూవ్రతుడన్జమిదురా
చారుడఁగానునమ్మనర॥

దార ధనాదులనుగోరి నేను శివదనసికజయుగ్మృదును
గిడుజాను, మీరగ, మదమారగఁ గొనియాడెదనోబోటి మారు
నిఘోటి చనుమీపాటి జోటి॥ దార॥

౪. ఇటువరరుచిపలుక హరుండు సంతసించినిజరూపంబునుగనునరచి

౫. కుగదగనేల నీయవతి కొద్దిదినంబులలోనవచ్చుదా

నిందులకబ్బిదాటెను మహేశుక్యపన్నతికాననుండెనీ

మొందెరతెల్ల నీరుని తోరపుప్రేమను దెల్పియప్పుడే

యిదుధరుంబుపోయె పృథివీశుడు డదమానందు గుందుచు॥

౬. ట్టిశ్వరుండు తెల్పిచనిస్సతనభర్య నజీవురాలుగా నున్నందుకు
సంతసించి చెంతలేమికి విచారించుచు వెనుకదొడంగె.

- సీ. కపులార మాతంగరిపులార మత్తయూధపులార కంటి రేతరుణిచట
పులులార శిఖిపికావళులార చెంచుతో య్యలులార కంటి రేయబ్బ శను
యతులార భల్లుక తతులార క్రదున తతులార కంటి రే న్వినిచట
హరులార చందనతరులార మదమధుకరులార గంటి రేకరిగమనను.
- గీ. బకములార మన శశాబకములార
శుకములార సురక్తికి శుకములార
రభలార లావణ్యకారంభలార
ముదముతో గంటి రే ప్రియంబదననిచట.
- వ. ఇట్లు వరరుచి చింతించుచు నతని వెదకుచుండె ప్రియంబద వేరొక
విషంబున నిట్లు చింతించుచుండె.

కమాచి—రూపకము.

౧. ఏమిసేతు నెటుల సైతు సోమశేఖరా ధృతదర్శికర॥ యే॥
౨. పూర్వమున నే పూజజేసి శర్వరీశముఖుని బాసి యర్చి విపక
బ్ధిని ముగిసి యుంటినిగా నొంటరిగా॥ యే॥
౩. దిక్కెవ్వరునాకు సంక! దీనురాలనై యేవంక! చక్కగఁజూడును
నిశ్చంక! స్థలమునెచట దలఁపనిచట॥ యే॥
౪. నామొరాలకించవేల! నగజాత్యదయాబ్జలాల సామజచర్మము
కూల కామభంజన బాలాజీరంజన॥ యే॥
౫. ఇట్లు వనంబున ప్రియంబద చింతింప కనుమధన్వండును నృపుం
డు వేటకై వనంబున కేతెంది ప్రియంబద నాలొకించి.
- ఉ. ఎవ్వరిదానవీవు కులమెయ్యది నీతలిదండు! లెవ్వరో
జవ్వని ఘోరవన్య మృగసంఘునినాడిము లుప్పతల్ల నీ
వివ్వ కంటకస్థలుల నెట్లుల నొంటి జరించుచుందు నీ
కిష్కధి యేలక్కలై నిక నిందుఃఖాన్య యెరుంగఁ దెల్పమా.
- వ. అన నాతని ప్రియంబద గాంచి,

కీరవాణి—రూపకము.

౧. మాననోత్తమా నాది మనవి వినుమా గనుమా॥ మా॥
౨. నా నామము ప్రీయంవద యని నరులందరు పల్కెదరు॥ మా॥
౩. వసునితోడ నాననెక్కి వనినిబోవుచుండఁగ తరిగిలిన పెంట
నెంటు రురికి యీదివచ్చితి దరికి॥ మా॥
౪. విధివశంబుచే నీ వివినమున కరుదెంచి బుధకుత చోళదేశ
జవుత్రిని వరరుచి కళత్రను॥ మా॥
౫. విరించి యిటువ్రాసెనన్నభరించుమనెఁగాకనాపై ప్రి సరించ
లేదు బాలాజినేలిన క్షుపకర శేఖరుని కృప॥ మా॥
౬. ఇటులందెన్న నా వినుమధన్యుఁ డామెనుగని.
౭. మించినదానికి న్మదిని మిక్కిలి చింతిలనేల మోనఖి
పంచశరుంకు బాణము లసారముగాఁ గురిపించె నా పయి
జ్వలనేత్ర మన్నధుని సంగరమనున నన్ను వేలు ని
న్నెంచెద నాప్రియ గనల కెక్కుదుగా మృగశాబలోచన॥
౮. ఇట్లు రాజు పలుక నాతనిం గాంచి,

చంపకార్థము — కమాచిరాగము — ఆదితాళము.

- చ. సకలమెరింగి నట్టి నృపచంద్రుని విలు బల్కఁబాడియే
నికరముగావు నీకుడులు నెవ్వలలోఁ బడియున్నదాన తా
కికము నెరుంగవే నృపులు కిల్చిచచ్చెత్త లొనర్తురా యన
న్బకపక నవ్వి భూవిభుడు॥ బాలామణిరోవినవే యిటుగనవే॥ బా॥
౨. చాలుఁజాలు నీమాటలు పలుపాటలు గలసూటులు॥ బా॥
౩. వినుము నామాటలు నీకు కఠినము, గాఁగనిపించెను జీవనము,
నెటుజేయును పీవనిదినము, యోజనము, గనిమనము॥ బా॥
౪. రయము, న బాలాకిపాపచయము, బోగొట్టినహరునక నయము,
జడువను నివ్వదునుప్రియము, న నెయ్యము, నాతోఁజేయుము॥ బా॥

వ. అవసీశుం డీవిధమున బల్క. ప్రియంవద దిగులునుబొంది బ్రస్తుత
మేదియో బొంకి మానము గొచికొనుట యుక్తమని,

సీ. భూప న వయి నింత కోపంబదియు నేల

యువతులు సమ్మోహమున్నయటుల

నటియింతురా నృపనందన గలదొక్క

వ్రతము దానినీర్చి పరపురుషులఁ

బొందెదఁ గావుం స్ఫుటముగా దాని

నెరవేర్చినట్లులైన నిన్నఁ గలతు

నది యెద్దియనినఁ బుణ్యస్థ్రీలకు పసిండి

చేటలు నొక వేయ నీటుగాను

గీ. పంచి పెట్టెదఁ గాన నీవగిది మీరు

యత్నమునుఁ జేసి నెరవేర్చి యబ్జబాణ

సంగరముఁ జేయుడన నృపపుంగవుండు

కడుముదంబున నిది మొంతకార్య మనుచు.

వ. కుసుమభన్వుండు భనాగారంబునంగల ద్రవ్యంబెల్లఁ గొల్లబెట్టి
చా మి నర్థరాజ్యంబున వెల్లువనుశూర్పలక్షంబులు చేయించి
దక్షిణఁ క లక్ష రూక లొసంగి, తాను శృంగారిండుకొని సౌధా
గ్రంబుననిలిచి చూచుచున్నంత నాప్రియంవద క్రిందనిలువఁబడి,

హిందూస్థానీ కాఫీ — త్ర్యశ్శలఘువు.

౧. ఆచరించెన్వృష ప్రియంవద॥ వ్రతమా॥

కడుముద, మునబుధ, జనులెదఁ, బొగడఁగఁ గీర్తినెగడగ॥వ్రత॥

౨. ధీర చతురతతోడఁ నలన్విజులు గుమిగూడఁ నలచోచానలుపాడఁ

పురజనుమాలు కొనియాడఁ యా, రాచూలిమేడఁ పైనుండి బడా

యిగను జూడ॥ నాచ॥

3. జనులార నాపేరు జెప్పిన బ్రహ్మకండి. చూ! వనజసూతి నాకెటు
వ్రాసెనో సుమండి త. ర. గ బీ బాలాజీదాసుని దండి, గానేలిన
మనచండి॥ కాపతికి బ్రీతి జేయుచుండి॥ యు.న॥
- వ. ఇన్వ్యంబుల జేటలన్నియుఁ బుణ్యస్థ్రీల కొనంగి చనిన కుసుమ
ధన్వండామెనుఁ గలి మారు.. పోరికిఁ గోరిన నామె యిట్లసియె.
- చ. కరుణ యొకింత లేక ననుఁ గంతునిపోరికిఁ గోర బాడియే
వరివ్రతమాచరించి యపవాసముతోడను నుంటి నానిశా
కరు డుదయించు వేళఁ గలి కాముసికేళికి రమ్మంగ నా
ధరఁగివిభుండు వైశమున ధామముఁ జేరెను నంతసంబునన్.
- వ. పి. సుక్ర ప్రియంబద తనదర్శతికి చింతించుచు నీశ్వరుని గూర్చి

జంజూటి. ఆది.

౧. ఎవరున్నరు ననుబ్రోచేవా॥ రె॥
౨. అవనిలోసిన్నువినా మూలకశరణ్యులిం॥ కెవ॥
3. యారాజేందుఁడమదిఁ గొంకకక్కాఁ! వృత్తినిఁజొరనున్నాడేరా!
కాచుటను సమయమిదేరా! ననఁగావఁ యన్ననుధీరా॥ తుత్తు
లు కఠినుడవు! గద యనినుడువు! దరుగద తడవు మేరా! రా
వేలా! బాలాజీదాసాధినిగాన! గౌరీశా॥ యెవ॥
- వ. ఇట్లు ప్రార్థింప నట్టిసమయమున,
ఉ. చందురుఁ బొందరక్తముతశాఁడని సూటికి విప్పి యామిసీ
నుందరికుందకోశగణ శోభితనీలద కూల ధారియై
పొంగుగనున్న చందమున పూర్ణచికానముగల్గి తారకా
బృందముతోడ చీకటులు పెవుగ నున్నవి నేత్రార్పమై.
- వ. అంత నీశ్వరానగ్రహంబున బీగము బిగించియున్న గవాక్షక పా
టంబులు పెటపెట పగిలిన నామెడలో తూగులుయ్యాలనున్న

గొలుసు లాకిటికీ చేతనున్న బాదమచెట్టు కొమ్మకుఁ గట్టి తద్వా
రా దిగిచనె నంత కుసుమధన్వండు విరహతాపంబునఁ బొక్కు
చు సశాకరుండు రామి నిటుల నిందించు దొడంగె.

కీరనాణి—ఆటతాళము.

౧. ఏమిటికింకా రావో సోమా! యెందుదాగితివి సుధాధామా॥యే॥
౨. పవనాశమునున్నబట్టెనా! లేక! శివుడురథమునందుగట్టెనా॥యే॥
౩. గురుభార్యకాఁగిటనుంచెనా! లేక! సురగణము కళలారగించెనా॥యే॥
౪. బాలాజీదానప్రపాపణ కలశపయోధిగర్భ సదృశపణ॥ యేమి॥
- ఉ. పట్టుగ నీగవాక్ష సుకవాటము లెట్టులఁ దీసినావు బ
ల్లటిగఁగట్టినట్టి వసుఖిత్వము నం దలరారు గొల్పు లీ
చెట్టున కెట్లుగట్టితివి శీఘ్రముగా దిగి మోహనాంగి యే
తట్టునఁబోయినా వికమ తాళఁగలేను సుమా తిలోదగ్గి॥

ఆనందభయిరవిరూపకము.

౧. మోనముఁ జేసినావుగదా! యోప్రియంవదా॥ మో॥
౨. భాసురాంగి నీసుందరంబు! వాసిగఁ గనుఁగొని మోహంబు! చే
సుమసాయకునాలంబుఁ జేతుననఁగ నీదినంబు॥ మో॥
౩. సర్పవేణినాదువ్రతము! సఫలమైననారతము! దర్పక కేళిలోమన
ముఁ దనయింపుదునని నీదినము! కర్పరగంధీ ధననికాయమెల్లఁ
బుణ్యసతుల! కర్పణఁగావించి యెటకు నరిగితివో! తిరిగితివో! దర్ప
ణముఖ బాలాజీ దాసుని సంతక్షించిన! సర్పభూషణుండె మనకు
సాక్షి! మీనాక్షి॥మో॥
- వ. ఇట్లు చింతించి యాకుసుమధన్వం డామెవెతుకనారంభించెపిమ్మ
ట ప్రియంవద సంతసింపుచు బోవుచున్నత ముగ్గురు దొంగ
లామెంగని సమీపించి వారిలో వారిట్లునుకొనఁదొడఁగిరి. అం
దొకడు నా కంటికిమె సరస్సువలెం గనుపించుచున్న చెట్లనిన.

మ. పరకాదంబ మృణాళనీరరుహశై వాలాబ్జకోశాళి శ్రీ
 కరపాతీకదంబకచ్ఛపదరగ్రాహంబులనోబ్బలు భా
 సుర సంచారభుజాన్య కేశభరవత్తోజద్వయాక్షి ద్వయం
 బురుచాదోపరిభాగ కంఠగురుజం ఘోర్దాఢముల్లాడనీ
 తరుణిం జారునరోవరంబనదగు న్దశ్యంబు కొంకేటికిన్.

వ. మరియొకండు కొంకేటికివనంబువలెం గన్పించుచున్న దదెట్లనిన.

క. కరిగిరిహరి మధుకర శ్రీ

కరమృగములఁబోలు దాని గనునన్తనభా

సురమధ్య చికురనేత్రము

లరయఁగనద్వనముదీసి నదగునుజుమీ.

వ. ఇంకొకండు బ్రపంచమువలెం గన్పించుచున్న దదెట్లులనిన.

క. కటిధరపటము జలము వి

స్ఫుటతనురుచి తేజమతివ మాఖిగంధము పా

కటపవనమంబరము కా

నిట దానిఁ బ్రపంచ వానఁగ నెన్నగవచ్చున్.

వ. ఇట్లు నా రిలో నారనుకొనుచు యిచ్చటకు వచ్చటకు కారణం

బేమియనిన ప్రియంవద యిట్లనియె.

గి. భోకతోడను నావపై వచ్చుచుండ

నోడపలిగిన నీది యీ జాడవచ్చి

యున్నదాననుఁ గాన నోయన్నలార

యింక విధియెట్టులున్నదో యెరుంగలేను.

వ. ఇట్లన వారలమెంగని నిన్ను బోషింతుముగావున.

ఖరహరిప్రియ-ఆదితాళము.

కాన, యేలనే బిరాన॥యోచాన॥

౨. మీనాక్షీ లెమ్ము | సూనాస్తుడమ్ము | లయరమ్ము | సందుచాలఁ
జిమ్ము | చుండె||చానా||

౩. చోరులము మేము, కోరిన భూషణము లనయము | నీకునిచ్చెదము
యో||చానా||

౪ బాలాజిని చేపట్టి | పాలించునట్టి | ధూర్జటి | పదమాన బోటి||యో||

౫. ఇట్లు దొంగలనగా ప్రియంవద చింతించి వీరల నేదియో యొక
యుపాయంబున మోసంబుఁజేసి తప్పించుకొనుట యుక్తంబని
ననుయోచిత సంభాషణలచేతం దృప్తులఁ గావించి.

౬. ఆకలిచేత మిక్కిలి ప్రయాసముఁ బొందితిగాన నన్నము
నీకను దెచ్చిరేని కడు వేడుకతో భుజియించి కమ్మటన్
సైకముగాను మీహృదయ సారసము న్దరియింపఁ జేతునే
డాకులచాటు నొందక ప్రియంబున నేగుడనంగ దస్కగుల్||

౭. నీవు వెళ్లమని నీవు వెళ్లమని నీచులు వాదముఁ జేయన్
యావనజేక్షణ సంతసమున ముఖాశములనుగని యయెన్||

౮. అందరు చనుదెంచి యధికంబుగా నోగి
రమునుఁ దెచ్చి రేని విమలమలిని
మీరు నేను గూడ కూరిమితో దిన
వచ్చుననగ జరిగి ముచ్చులపుడ.

౯. అంత నా ప్రియంవద యచ్చోటు వాసి వేరొక చోటునకుం
జని చింతించుచు నీశ్వరు నిట్లని స్తుతించె.

వరాళి-హాసకము,

౧. ఏమితోప దేమిచేయు దీశ్వరా మహేశ్వరా రారా|| యే||

౨. నామోహనాంగు డేమయ్యెనో | నేనేమినో | ము నోడితినో
యెంతగతివచ్చెనో|| యే||

• హర నీసహాయమునగదా! నృప చోరబాధ! సరగ తొలగె! క
నామీద! నీదయరాదా॥యే॥

కిర. యిడుమల, బడియుంటిని చాలా! విధృతశూలా! పుడమి, యీ
యాడజస్మ మేలా బాలాజీపాలా॥

వ. ఇట్లు నితర్కించుచు : ద్రించె నంత నన్న బుగొని తస్కరులు
వచ్చి యామె లేమిజేసి మిగుల కోపించి యిట్లనుకొనిరి.

ప్రీతి-త్ర్యశ్శలము.

౧. మోసముః జేసితివి రాజముఖ! నీబాసలెల్ల నెటకు నేగ నేనఖిమ
ము॥ మో॥ కాస, యీ, మాని, విపనిఁ బట్టెదము, తలపై
మొట్టెదము! మమ్ము॥ మోస॥..

౨. తుంటరీ మమ్ముదప్పించు కున్నావనుకుంటివా! యింతకొంటినా!
వాల్గంటి నిన్నుఁ బట్టకయున్నయెడ మా! బట్టుతనమేల బాలాజీ
నేలి నటా! వంటి, ముక్కంటియె, సాక్షి మృగాక్షి॥మో॥

వ. ఇట్లునుకొని యాదొంగ లామెను పెదకుటకై వెట్టివారి వలె దే
శంబులం దిరుగుచున్నంత.

సూర్యోదయ పర్ణనము.

ఉ. పూర్వదిశాంగనామణినిఁ బొందగఁ జీకటి దొంగలాసతి
న్గర్వములోడ బాధలిడఁ గాంచి తదీయవిలాసినిశ్రీమల్
నర్వమడంపకావె యని సారెకుక్కుటముల్ పాటాత్తుగా
నుర్విఁగూయుచుండ సుగుణోన్నతుడై యలతస్కరావళిన్
ఃర్వతిజేయఁ చుచ్చగతి నింగినిదోచెను నీరజాపుడున్

వ. ఇట్లు సూర్యుడుదయించిన ప్రియంవద సంతసించి పురుషవేష
హుఁదాల్చి బ్రహ్మపురంబేలు భూపాలుంగని సమయోచిత
సంభాషణంబుల నాతనిమనంబు గరుగంజేయ నాతని వివేకం

బువక చెప్పరువంది తన యధీనంబున దండనాయగోద్యోగం బా
సంగ నాయుద్యోగంబున వశించుచు తనరూపంబునోబ్బలిన
సాలభంజికచతుర్థంబు చిత్రకారులచే నొసర్పజేసి తద్విగ్రహం
బులనాలుగు రాజమార్గంబులం గట్టించి యీ బామ్మలంగని మొ
వ్వరుచిలపింతురో వారలదెండః దూతలనాతలంబుననియమించి
నంతతస్కరు లరుదెంచి జంత్రముంగాంచి.

క. ఇటువంటి సుందరీమణి

చటుకున మముమోసపుచ్చి చనెననిపండన్

పటపటఁగొఱుకుచు దరిచన

భటులాతస్కరులబట్టి పోభుడకరుగన్

స. అంత నాప్రియంవద తస్కరులను గారాగృహంబున నుండనియ
మించెఁ బిమ్మట కుసుకుధర్మం డరుదెంచి ప్రతిమంగని.

క. అయ్యో యీరూపముఁ గల

తొయ్యలి నను మోసపుచ్చి తోరపుధనమున్

నెయ్యమునఁ బుణ్యనతులకు

జయ్యన నస్పించెనని యచట విలపించెన్

వ. ఇట్లు చింతింప భటు లాతనిం దోడ్కొనిచని దండనాయకు నను
మరింగొని వానిం గారాగృహంబున నుంచిరి. పిదప వరరుచి
యరుదెంచి ప్రతిమ నాలోకించి.

ఉ. ఎంతటిభాగ్యమబ్బె పారితోషణు న్నమమైన జంత్రము

స్వంతగఁ గంటినంచు బృధివీపతి చింతిం వానిదద్భటు

ల్పంతముతోడఁబట్టి ప్రభుసాలికిఁ బోవఁగ నా మృగాక్షి య

త్యంత ముదముత్తతోడ తనధామముకున్ గొనఁబోయి పిమ్మటన్

వ. తన భత్యులుగు వరకుచిని తన సభాస్థానంబునకుఁ దోడ్కొని
వచ్చి యుచితాసనంబునం గూర్చుండ నియోగించి కారాగృ
హంబున నున్న తస్కర కుసుమధన్వుల రావించి.

నానక్-ముఖారి-జుల్వీ.

(పి. ఎందుకయా మీరలు నానుందరప్రతిమన్, గని యాకృందన
నూనుమున్, సల్పినందుకు హేతువుం, దేల్పుక. సందియమొందక
నీజను లందరవినఁగన్, నాదు డెందముఁ దనియన్ || ఎందు ||

వ. ఇట్లుడుగ నాస్కరు లాతనిం గన్.

౨. త. ప్రతిమవంటి రూపం గల యతివ మమ్ములన్, బోనెముఁ తి
వేగముగన్, దేవునఁ గుతుకముతోడన్, జని యా మెతుకులు
తేగన్, బిమ్మటా నతి యచ్చటజేమి దుఃఖసాగరమందున్,
ముంగి వెతఁచురాగన్, దుఃఖ మా తతముగ రాగన్, గని
భటా తతినుమా బట్టెన్ ||

వ. అంత కుసుమధన్వుం డాతనింగన్.

౩. కు. రంగగుయీబామ్మవంటి యంగననన్నున్ మస్మధనంగరమం
దున్ మదియప్పొంగఁ జేతున్, గనుమని బంగరు చేటలను వి
ప్రభాసుల కిచ్చెన్, సాధము జెంగునఁ గడచెన్, మోసమునం
గనచేయన్, మనసుకలంగి యిచటకున్, రాగి మంగళవిగ్ర
హము నిచట మాహగఁజూడన్, దుఃఖిత రంగిణితోపన్, గని
భటవుంగవు లెఱుమిన్, బట్టి, మీ ముంగలఁజెచ్చెన్ || రంగ ||

వ. ఇట్లు తస్కరకుసుమధన్వులు పలుక నొప్రియంబద స రలంగని,

ఆ-గీ. చోరులార మీకు నారు మాసంబులు

శిక్ష జేప్పినాను క్షీతితలేశ!

కూరవృత్తిలోన జేరుట తగదిక

నడువు సత్వరముగ నగరమునకు.

వ. ఇవ్విధంబున వారలకు విధించి పిమ్మట నివాసంబున కరుణి చి.
నాయకుచరణ సరసిజంబులకు నందఱం బాచరించి నాథా! నేను
ప్రియంవదను. నేబడిన పాటులు నక్కరకుసుమ ధ్వజులవలన
మీకు విశదంబయ్యె. ఎవ్వరియభి సానమును వారు గాపాడు
కొనవలయు నను సంగతి నాడే నొక్క వక్కాణించితిమి. మి
మ్మొక్కడ బాసినది మొదలు నే నెటుల నటించితి నో దైవం
బెఱుంగును గాన నాతప్పులు మన్నింపు డన నావరరుచి యిల్లాలి
చెయ్యువులకు సంతసించి పిదపనిరువురు నిజనివాసంబున కేతెంచి
ప్రజా పాలనంబు లాలంబుగం జేయుచుండ నంత,

చ. ఉసిరిక చెట్టుక్రింద నరులొయ్యన విందుల నెప్పు సేతురో
పొసగగ బాలికామణులు బూరెలపండగ నెప్పు సేతురో
వసుధను సాగరార్భకుని వారవ్రతంబుల నెప్పు సేతురో
కసిమసిగంగ జ్యోత్స్నగల కార్తికమాసము రాగ నత్తరిక.

వ. ఢిల్లీపురాధీశుడగు అగ్భరుపాదుషా సభఁ జేయవిశ్వయించి తన
కు కప్పంబులు సమర్పించు సామంతావనీ భర్తలకై వర్తమాన
ముఁ బంప నా వరరుచి పాదుషా దగ్గనంబుఁజేయ సమకట్టి
వధూరత్నంబున కితైరం గెరిగింప నంత మగనిముఖపద్మం బవ
లోకించి,

శ్రీరాగం—త్రీపుట తాళం.

౧. ప్రాణేశా మనసు నిన్నెడబాయదురా॥ పా॥

౨. సానిగృహీతినైనది మొదలొ॥ జాణుడ యరనిమినమైననా॥ పా॥

౩. సలలితముగను బాలాజినేలిన కలువలచెలినిఁ దలధరించిన॥ వాని
తోడు వినునేడు॥ నెలతలతోఁ దోటలను గూడి యాటల నాడి

పాటలను బాడి తరులగ గరమేటివిరులఁ గోయచున్ వే! శల
నైనను గలనైనను జలమైనను॥ పాణే॥

వ ఇట్లు ప్రియంవద,

క. కమలమునఁ గమలముంపఁగఁ

గమంద్వంద్వంబునఁ గమలము పుట్టె

గమలంబు గలగి వరరుచి

కనులజ కంధరనుజూచి కరుణను బలికెన్.

తా. హస్తము — ముఖము — నేత్రము గమ — జలము — హృదయ
ము, శంఖము.

క. కోలితి నీయధరరసము

సోలితి నీస్తనము లెదను పోకదయాబ్ధిం

నేలితి నీవిటు జాలిం

దూలితివని నామంబు తొలుతడెనే.

వ. అని చూచునానా వజ్రించి లెనకొలుపుకూటంబు నలంకరింప
నభాసదు లానవిలోకించి మీషయనంబు మానిన హేతునేమి
నన్యతంబునకు లొకికిమునుగు నిరుద్ధంబు గాకుండ నిట్లనియె.

మ. శతపత్రంబునకు నిశ్చళాకరునకు న్సఖ్యంబు గల్గె న్నత్ర
ద్భుతమానట్లుగఁ గైరచాన్వితములై పూర్ణించె మత్తావళుల్
శతపుష్పాన్వితామమంబురుహ కోశద్వంద్వసంగంబున
స్తతమున్వాడఁగ నీవిరుద్ధములచేత న్మోలి నైవనమున్.

తా. హస్తపద్మము — ముఖచంద్రుడు — కనుగల్వలు — అశ్రుబి
దులువు — మత్తమానహారము — కుచయగము.

వ. ఇట్లు వరరుచి పలుక నభికులు సంతసించిరి. ఆవార్త విని ప్రయా
ణము మానుకొనుటకు హేతు నేమన నామెను జూచి,

చ. నయముగ నంటిబోదె నొకనాళము బుట్టి చిగిర్చుటైఁ గుశే
శయిరిపుడుండ రక్తయుత సారసయుగ్మమునంగుఁ బుట్ట సం
దుదయమునపుట్టి మేరువున తోరముగాఁ బ్రవహించినాక ము
స్థయగతిఁదాఁక మాఁగితిఁ బ్రమాణవిచారములో ప్రియంవదా.

తా. ఊరువు—పాస్తము—ముఖచంద్రుడు—నేత్రపద్మములు—
అశ్రుప్రవాహము—స్తనపర్వతము—మధ్యము.

వ. ఇట్లు పలుక భర్తను గాంచి తప్పక వెళ్లుమన భార్యను వరకుచి
చూచి,

క. ఉంగరము నొనఁగి దీని శు
భాంగీ నావలెను జూడు మని నుడువుచుఁ దా
రంగుగ నగ్బరునభకు
నంగళవాద్యములతోడ మహిపతి చనియెన్.

చ. భార్యకు తనవ్రేలి ముద్రిక నిచ్చి చూచు వాద్యవిశేషంబు సె
లంగ ఢిల్లీనగరంబున కేతెంచి సకలదేశాధీశులచే భాసిల్లెడు పా
దూషానభ ప్రివేశించిన వచ్చిన సరవరులనందరిని పాదూషానగా
తవంబుగా నహంకారనంబులం గూర్చుండ నియోగించి భూలోకం
బునంగల జవ్వనులలో పతివ్రత లెవ్వరో వినఁదలంపు వొడమె
నది నివారింపుడన వరకుచి సభాంతరంబున నిలువంబడి,

తా. స్తుతమతులారా వినుడీ సభలో సొంపుగ వచింతు నాడు
సతి ప్రియంవద మహాపతివ్రత సందియ మింనుక లేదు.

వ. ఇట్లులం బలుక పాదూషాయొక్క ప్రధాని లేచి వరకుచినిజూచి,

చ. సతినరి నీసుబుద్ధికిని సతనమందిరి సభ్యులందరు
స్థరఁ దమకీర్తిసంపదఁ దామె వచింతురె యీన్యపాలు లీ
సరణిఁ బ్రతాపముల్వలుకఁ జాలక యుండిరె చాలుజాలు నా
సురురగాత్రి సద్గుణముఁ జూచెద నావుడు నాతఁ డుగ్గుడై.

- చ. సరసిజనేత్రోదోషమలఁ జక్కఁగ నెన్నకయున్న మంత్రీభా
సురమగు నుత్తమాంగమును జూణకాముఁ జేయుటకు న్మరిన్ద్రలో
దరి దురితాత్మయైనను దదాకృతబొందుటకు న్వచించె నా
వరరుచి వేగ లేచి సభవారు మహాహృత మొందునట్లుగన్ ||
- వ. ఇటులం బ్రీతిజ్ఞం జేయ నిరువురు నొడంబడిక వ్రాసికొనిరంత
నాప్రధాని ప్రియంవదనగరంబున కరుదెంచి తగినంతప్రయత్న
ముం జేయం జిక్కమిని ప్రియంవద కుషచారంబు లొనర్చు
దాసీస్త్రీలకు తగినంత శ్రవ్యం బొసంగి యామె నిద్రించుచున్న
గృహంబుననున్న పటమాల మొదలగునవి జాబితావ్రాసుకొని
మగనివలన భార్యకొనఁగిన ముద్రిక రప్పించుకొని యన్యవురు
మహాకలవిగాని ప్రదేశంబునఁ గొన్ని చిహ్నములు వీరివలన నె
రింగి తత్సభ కేతెంచి ప్రియంవదతో గమనించిఁ ట్లు తెల్పి యాగు
రుతులన్నియఁదెప్పి శృంగారంబునయెంచి వరరుచి శిశుస్సఖిండించ
నాజ్ఞనియ్యఁ గంఠ సభాభ్యక్షునిఁజూచి మీరు విధించిన శిక్షకు
లోబడితి జామాతుగుండగు చోళపురాధీశుని జామీనుఁబెట్టి నే
నొక్కపర్యాయము నానందంబున కేగివచ్చెదనని నెలపుఁగొని
వచ్చుచున్నంత భర్తరామిని ప్రియంవద సఖిజనులంజూచి.

బేహగ్ - ఆది.

౧. సరపతి సభ కేగి, నాథుడింక రాడాయే || సర ||
౨. మరియు నావిభునిక్షే! మముఁ దెలియదాయే || సర ||
౩. త్వరగవచ్చెదనని, తానువెల్లిసోయనే! కరువిందాధరి నా! ల్లునెల
లాయెనే || సర ||
౪. కరివరగామిని నా, కాంతుఁడు రావేగమే! వరబాలాజీనేలె శం
కరునిఁ బూజింతుమే || సర ||
- వ. ఇట్లు చింతించుచున్నంత భార్యవచ్చిన సంతసించి,

పున్నాగ-త్రిపుట.

౧. నిన్నుఁజూడఁగలెనా, యిన్నాళ్లకు॥ నిన్ను॥
౨. నిన్నుఁబాసి యెదారు, నెలలాయె నామోహనాంగా॥ నిన్ను॥
౩. సదయ నిన్నటిరేయి, నిదురించఁగలలో! నెదుట లిచినట్లుండ॥
ముదమునఁ జూడగానమీ! మదిని జింతించుచుండ మదయమున
నెవ్వరి! వనముఁజూచితినో! కుదురుగ బాలాజీనేలిన మహా
నారి దయచేనేటికి॥ నిన్ను॥
- వ. యిట్లు.

ఉత్పలమాలిక.

- రానుత భతకయొద్ద సమరాగము పుట్టునట్లు లక్ష్మణంపదా
నానుమబాణరూప విభవాతిశయం డీటుల స్వచ్ఛంచెనో
బాసలమూరి నీపనులు బాగుగవిడిచి వాచిపనేల నా
హా సఖి నీసుకేలతను నగ్భరుమంత్రి యెరుంగునెక సం
తోనముగల్గె నీశిరము ద్రుంచిన పాప మొకింతలేదు శా
బాసును భృత్యవగ్గమును బాలనఁజేయును నింటిలో నిరా
యానముగా వసింపు మహాహా బక రాజును మిమత్స్యము
ల్లాసిలిసిట్టి రీతి నిను గైకొని దండన బొందితిం జెలీ॥
- వ. ఇట్లు పలికి యచ్చట జరిగిన వృత్తాంతం బుతయు నెరింగించిన
నీమె చింతాక్రాంతయై నేనేమియు నెరుంగనననది నమ్మ వారికి
వాగ్దానమొసర్చిన రీతి నేతెంచెదని చనిన నంతనామె నాభరికా
లేసి యాపిభవంబే రాజ్యంబే భతకతో నహగమనముఁజేయ
నిశ్చితాత్మయై గొంచని శంకరసంకల్పంబున నొక యూహావౌడ
మి సగరంబునంబ్రవేశించి రాజులు శేఖరుండగు పరరుచి యా
స్థాన సభావినోదంబుల సభారంజనం బొనర్చెడి హేమలతయును
నాటబోటిని తత్పురాధీశుం డగు నగ్భరుపాదుషా సకలక్షంబునకు

చారుణవలస వర్తమానముఁ బంప నతడేగి యాచక్రవర్తి డెందం
బహందానంద మొంద తత్కుందర చరణారవిందంబులకు వంద
సము లాచరించి యాకృతిమహారసారసనేత్ర వక్కాణింపనంత
సప్పటలాభర యాటపాటలఁ బరిశీలించి సభకురావించి యనుష్ఠా
నీయ నంత ప్రియంవద తన విద్యాప్రాడిమ నెరజందొడగె.

సురట-అని.

సయ్యాటలకు తగినదిరా, అలవయ్యారి నినురమ్మనెరా ||సయ్యా||

౨. నెయ్యారు పడవుల నను బ్రతిమాలిన

జయ్యన నీనయ్యలు నకు వచ్చితి సయ్యా||

౩. ముద్దుగారు మదవతి వదనంబు ముద్దుగారుప్రియంబు ముద్దయ
మారుని సుద్దుఁదెల్పును వద్దకు నిను రమ్మనెరా అదిగొద్దిగ
దయనుంచుమనెరా, చెలి ముద్దులగై ముద్దునెరా బుద్దులురా,
పెద్దులురా తగినవిరా సగినవిరాళినిగొను ||సయ్యా||

౪. రాజసమానము నేలిననడలు రాజసమాజమెడల రాజముఖ
యు వీణను నాయించి రాగంబుఁబాడగలదిజవ్వాజిని నీమేలనలది,
నద రాజీవములకు వెలఁది జాజులదీ పూజలదీ చతురతతో
డతిరతతో జేయును ||సయ్యా||

౫. కాకోదరమనఁదగు చనుతీరు కాకోదరమేయూరు శ్రీకరమాని
హృదయవాసా, పాలితబాలాజీదాన, అది నీకేతగినదియీశ,
నిం దోకొనిరహ్మని దోష, సారతోషా కరయోషా, రత్నము
నన్ యత్నమునన్ బడిచెను సయ్యా||

౬. ఇట్లు పాడి యాడ సభికులందరు విస్మయంబంది రంత చక
వర్తి హేమంతను దింకిరి.

నీ. తిరుగ మేప్పటా ద్రిప్పిసట్లొకచోట

నురుజన్వలెగసిసట్లొకచోట

భరతవిహంగము: ల్పముయు నట్లొక చోట

సాక్షి : నగరి నట్యాక్కచోట

మనయానిలంబును మరవుట తొకచోట

నావిద మాట్లాడిన తొక్కచోట

దనివిదీరగ సుధందా వి ట్టాక చోటఁ

ಜ ಕ್ಕೆರ ಮೆಕ್ಕಿನ ಲ್ಲೊಕ್ಕ-ವೊಲ್ಲ

గీ. నుదక కేళిని నల్పిన తొక్కచోట

యువతీశో జెందులాడిన హృక్క-హృక్క

నాటబోటిరొ నీదగు మేటిపాట

వెలసె నకల మనుజుల హృద్యధినాట.

૧. આવિધાન્યુન ગારવિન્ધ

ఉ. నీరమణీయై భవము శీముఖితేజము నీదు సుందరా
కారముఁగన్న నీమధుర గానమువిన్న సమస్తాకులు
న్నారని భారిదూలి బ్రతిమాలుటకింకను సంశయంబె నీ
కోరిక తేమొ దెల్పు మింక గొప్పైన భీత కురంగ లోచనా.

వ. అన సప్త డవ్వనితారశ్చము మానననాథు నాలోకించి.

బేహగ్ — రూపకము.

మానవసత్తమ నామసవి వినుమయ్య॥ మా॥

౨. మానధనుడైన బాలాజిని మక్కువతో బోచిన శంభునియాన
యీసభలోఁ దెల్పెదఁగాన॥ మా॥

3. గానలోల మీమంత్రీ ముగ్ధామమువచ్చి మానుగనానయము
విని మరిమెచ్చి యుచటఁ దానున్నంతవరకు నతనితఃపిఁదీర్చు
టకును గానుకగా వేయివరాలు కట్టుము నిచ్చుటకును జాను
మీర నొడంబడక జరిగె నినుండు, యిదికనుండు, మరియుతండు
మాత్రము సూనశరుని కేళియొన సొక్కి దెల్పుకుండు మీప్రభా

ని వచ్చెఁగాన నతనిఁ గంటిర | ధర నట్టివార లుండిర | మునుపె
న్నడైన వింటిర || మానవ ||

వ. ఇట్లు హేమలత పలుక మంత్రీ కోపంబున హేమలతంగని,
బేహగ్ — ఆదితాళము.

చాలు చాలు నోరుముయ్యవే || చాలు ||

1 బాల | రోవినుము పేరోల | గములోన
నీలీలఁ | బలుకు టిది వీలా | నీకుమేలా || చా ||

2 చాన | నీమొగమెన్నడైన | నాలోకించి యు
న్నాన | యన్యత మింతలోనఁ | గూడున || చా ||

3 యిమ్మ | హీని వేశ్యల నమ్మ | గూడదందురు
జుమ్మ | యీమాటసార్థకమ్మా | యె నోకొమ్మా || చా ||

4 మాలి | మిది బాలాని చేలి | నట్టి వర త్రి
శూలి | యె సాక్షి వెలయాలి | కంగాళి || చా ||

వ. ఇట్లు మంత్రీపుంగవుండు పలుక నక్కాంత.

ఉ. ఎంతటివాడవయ్య మొగమెన్నడుఁ జూడఁగ లేదటంచు ధీ
మంతుల సన్నిధానమున మానుగ నోరెటులాడెనింక కా
నంతయు సంశయింపకయె స్వల్పపుమాటలు నన్ను నాడ సా
మంతము నీకు నెట్లాదవె మంత్రీయనఁగను నీకుఁ జెల్లునే.

వ. ఇట్లు హేమలత పల్కి చక్రవర్తిగాంచి,

శా. ఓరాజ్యకుమార నేడు వినుమీ యొడ్డోలగంబిందఁలో
నానూధిన్వచియుంతు భూపతులకయ్యబాటు సంశంబు శృ
గారం బొప్పెడు నంచుఁ గోవిదులు వక్కాణింపఁగా వింటినో
ధీరాగ్రేసర నీవు రాజగుట నాదివ్యాంశముండుంజురగా.

క. కావున భవదురుపద రా
జీవంబుల సాక్షిగా సచివవరుఁ డెపుడు

న్నావదన మెఱుంగనని యీ

కోవిద సముఖుల నఁ జెప్పఁగోరెద సధిపా.

వ. ఇట్లు పలుక నామంత్రీ సమ్మతించి చక్రవర్తి పాదముల పయి
కరంబుంచి,

ఉ. ధీవరులంత చూడ భవదీయపదాబ్జము లంటి పల్కెద

న్భూవర పంచభూత సురపుగవ పద్మజదానవారి శ్రీ

భావజ్వలైరి శీతకర భానుల సాక్షిగఁ జూడలేదు నే

నీ వెలయంగ నా ముఖము నిచ్చట తప్ప మరేస్థలంబునన్.

వ. ఇట్లు పోమాణంబు జేయ సోమలత ముసుగిడి చక్రవర్తిం
గాంచి తండ్రివద్దకు బిడ్డలు వచ్చుట కభ్యంతరము లేదు. కా
వున మీరు దంబులగుటన్ భవదీయదర్శనార్థంబు వచ్చితి. నా
మనోరథం బీడేరు నందియింబేమియులేదు. ప్రభువులు న్యాయా
ధిపతులగుటం జేసి విన్నవించెద వినుండు.

కీరనాణి— ఆదితాళము.

రాజా రవితేజా యో॥ రా॥

౨. రాజాశ్శశిరోజాతనుజితమనోజాజితరిపునమాజాసుజనసురభూజా॥

౩. పేరు ప్రియంవద యని యందురు వినుమా॥ యీవరరుచి కూ
రిమి ధర్మకళత్రను నిటుగనుమా॥ చోళనేశరాజ కుమారిని మీ
మంత్రీ వచ్చి యెవ్వయొమాట లనేకముజెప్పఁగపతిపై నేరమొచి
వారియనువుదీయగ నిశ్చయించినట్టు॥ వినగ విచారించగ బా
లాజుల గోచిన శంభుడు నాతట్టు, దయగని యారీతినిగడచిన
నీవిభుడు జేరుననుచు గడచిన రేయి కల॥ లోరయమునఁజెప్ప,
మీదరి॥ జేరితి నోయప్ప, పేరిమితో నాకికఁ బతిభిక్షును పెట్టు
ము త్వరపట్టము, మాకుఁ గట్టుము॥ రాజా॥

౪. ఇట్లు ప్రియంవద పలుక,

ఆ-వె. విరులవాన కురిసె వేడుకతోడ మం
 మభులు మెరసెనపుడు సభమునందు
 సభిలెల్లఁ జాల సంతసంబున నీ ప్ర
 థాన దోషుడనుచుఁ దనరఁ బల్కె.

వ. ఇన్విధంబున జరుగ మంత్రయందు దోషమారోపించి మంత్రీకి
 శిరచ్ఛేదం బొనరింప సమకట్టియున్న ప్రియంవద ఘాదూషా నా
 లోకించి రాజశేఖరా భవదీయ ప్రధాని దుష్టస్వభావుండవుట
 కటులో నెరించె. నాప్రార్థన నంగీకరించి మంత్రీకి నయమించిన
 శిక్షయు మాన్పుడన నామె సుగుణతతికి రాజమండలి మిగుల
 నానందింప నచివున కీవెలంది కోరినరీతిమన్నించి వధూవరులగు
 వరరుచి ప్రియంవదలను మిగుల గౌరవించి వారినెలవులకుబంప
 వారతేగి సుఖాసీనులై ప్రజాపరిపాలనంబు లాలసంబుగ జేయు
 చున ర్వేశ్వరు కట్లని వినుతింపందొడంగిరి.

శ్లో॥—ఆదితాళము.

శంకరా పాపభయంకరా! ఆశ్రితభక్తవ
 శంకర పాలితకిశర! సంకటహర॥ శంకర॥

౨. శంకలేల బాలాజినితోచిన మీ

నాంకహర శ! శాంకధర, వృష, భాంకవర॥ శంక॥

౩. ధరణిరథముగను రవిశశి యరథాంగములుగను

మేరువు విల్లుగను చిలువల! మేటిసారిగను

హరియుశరముగను, చాణీ వరుడు సారిధిగను

వరనేదంబులు హరులుగఁబూనిచి

బిరబిరఁ జని, త్రిపురములను విదళించిన॥ శంకర॥

వ. మరియు,

నవరోజు — జంపెతాళము.

నీ మహిమలు గనుఁగొన నెవరితరముగా బ్రోవ రావేమిరా.
త్రీపురహర॥ నీ మహిమలు॥

౨. సోమశేఖరా మంగళాకరా స్తుత వశీకరా శ్రీకర రిపు భీకర
కరుణాకర॥ నీ మహిమలు॥

౩. నే ననగానెంత పూనికగా మంత నమున నినుఁగొని గొను
టకు మును లును నినుఁగనుఁగొనలేరు ఐదు॥ నీ మహిమలు॥

౪. సామజవరదవినుత ధృతసా రసవైరి గౌరీముఖసారస సారస
హితగుణసాగర సామజచర్మవన నగజాసురధ్వంసా వర బా
లాజీదాన, పోషక భక్తానిరాస, జితసుమ సా, యకరిపుసా,
మజకేసరి, నీకేసరి, బ్రోచెడు కీర్తి భాసురమూర్తి॥ నీ॥

౫. ఇట్లు శంకరునిఁగూర్చి ప్రార్థించ పార్వతీ సమేతుడై హరుండరు
డేర వరరుచి ప్రీయంవదలు వారలంగాంచి.

శ్రీరాగం—ఆది

నినుఁ గని ధన్యుల మైతి॥ నిను॥

౨ అనఘ భూమిస్యందన, రిపుభంజన

మునినుతనంక్రందన, కృతవందన॥ నిను॥

౩ ఈశా, వరకాశీనగర నివేశా, విధృతప్రభంజన

ప్రాశ, బాలాజీదాన, క్లేశనాశనాకేశ సర్వేశ॥ నిను॥

౪. మఱియు పార్వతీదేవినిగాంచి,

ఆనందభయిరవి—ఆది.

పార్వతీ, పరమానందభయిరవి॥ పార్వతీ॥

౨ శర్వరీశ శేఖరునిరాణి, పర చంచరీకసంకాశవేణి, య

ఖర్వగర్వశత్రువనకృపాణి, కిరవాణి, కిసలయపాణి,

పరమకళ్యాణి॥ పార్వ॥

క కంబు, కంఠరిసీపదయుగళంబు, ననిశమునాహృత్పద్మంబు, న
డితిగాన సమయంబు, కనికరంబు, లేదాబంధరకచనీకన్ననా
జగంబు నందు దిక్కెవ్వరు గుణకురుంబ పాలితబాలాజీకాద
బ యాననుబ్రోవుము మాన, వతిబిరాఁ || పార్వ||

వ. ఇట్లు వినుతించ గౌరీశంకరు లావధూవరులం గాంచి మీభక్తి
మెచ్చినాము గనుక తరంబులగు వరంబులు వేడుండన దేవ
యిహసౌఖ్యంబులన్నియు ననుభవించినాగముగాన శాశ్వతాన
వమొసంగుడన వారలబుద్ధికి సంతసించి యభయంబొసంగ వ
కుచి ప్రియంవదలకు సాయుద్యంబిచ్చి చనిరి.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

హిందూస్తానీకాఫి — త్రిశ్రీలఘువు.

హరా, మంగళంశశిశేఖరామంగళం, పుర
హర, మంగళం, గంగాధరామంగళం || హరా ||
శివామంగళం, జితాంగభవామంగళం, గౌరీ
ధవామంగళం, హతశాత్రవామంగళం || హరా ||
కుద్రమంగళం, నలనిర్మిద్రమంగళం, కృపాస
ముద్రమంగళం, సజ్జనభద్రమంగళం || హరా ||
ఈశమంగళం, గగనకేశమంగళం, కలుష
నాశమంగళం, వినుతర మేశమంగళం || హరా ||
శీలమంగళం, బాలాజిపాలమంగళం, దయాల
వాలమంగళం, ధృతత్రిశూలమంగళం || హరా ||

శ్రీప్రియంవదా చరిత్రము

సంపూర్ణము.